

Een kijkje op de tentoonstelling
„Amstel - Vecht - Zaan”
in het Stedelijk Museum te Amsterdam
van Augustus tot December 1943

Lieflijk zijt ge, grootscher hulde waardig
Dan mijn need'rig dicht
Aan Uw schoonheid toe kan wijden,
Rijk gezegend Nedersticht!

(NIC. BEETS).

Betreden we de zalen van het Stedelijk Museum, waar thans de Tentoonstelling „Amstel-Vecht-Zaan” gehouden wordt, dan treft ons oogenblikkelijk de aparte sfeer, de intimiteit, het statige karakter van de Vechtstreek.

We zouden hetgeen geëxposeerd wordt, in volgorde kunnen onderbrengen in de vier tijdperken der Vechtstreek, n.l. de „Romeinsche Vecht”, de „Ridderlijke Vecht”, de „Zegepralende Vecht” en de „Hedendaagsche Vecht”, zooals ze ook in de zalen genoemd worden.

In het eerste zaaltje worden getoond enkele kaarten van de Nederlanden in den Romeinschen tijd, van de „Romeinsche Vecht”, enz. ¹⁾ alsmede een model van een schip, gevonden bij graafwerk in een later verzanden arm van de Vecht bij Utrecht.

De tweede zaal vraagt onze belangstelling voor den tijd van de „Ridderlijke Vecht”, dus voor den tijd, waarin de ridderlijke heeren een kasteel bouwden, om zich veilig te stellen tegen de aanvallen van allerlei vijanden en belagers ²⁾.

We zien hier een schilderij van het kerkje te Nederhorst den Berg of zooals het daar heet: „Den Bergh”, verschillende afbeeldingen van het Huys Cronenburg in zijn diverse stadia, het Slot Zuijlen, het Muiderslot, het Kasteel Nyenrode (Niewenrode), de Ridderhofstad Nederhorst, de Sloten te Breukelen, Maarssen, Loenersloot en Vreeland (gebouwd in 1252 door Bisschop Hendrik, afgebroken door Keizer Karel in 1540 en opnieuw herbouwd door Baron van Rheede, Ambachtsheer van Nederhorst) ³⁾, alsmede Abcoude ⁴⁾.

Een harnas uit de 16e eeuw en een hoopje kogels herinneren aan den tijd der vele twisten en het kriegsgruwer der middeleeuwen, terwijl een aantal steenen uit de ruïne van het Slot Abcoude, waar-

¹⁾ Zie Jbk. „Niftarlake” 1916 en 1924.

²⁾ „ ” ” 1916

³⁾ „ ” ” 1918

⁴⁾ „ ” ” 1930

van vele afbeeldingen in een vitrine en aan den wand getoond worden, ons doen beseffen, dat hier veel schoons helaas verloren gegaan is. Een desolate vijver met een stukje boomgaard als eenig overblijfsel van het Slot Abcoude doet weemoedig aan, dus gaan we maar verder.

De „*Vier Jaargetijden*“⁵⁾ van D. Booms (Vinckebooms) zijn hier natuurlijk ook te vinden, n.l.:

Het Kasteel Nijenrode, VER (Lente), met het Latijnsche onderschrift, dat vertaald luidt:

„Het loof komt weer aan de boomen en nu de lente teruggekomen is, scheert de vogel door de lucht en dartelt het vee. Het tuinpersoneel werkt voor hun heeren met de schop de perken om, opdat zij het welriekende kruid voor den dag brengen“.

Het Kasteel Loenersloot, AESTAS (Zomer) met het onderschrift (vertaald):

„Terwijl de gloeiende zomerhitte de landlieden verbrandt, verschaft de schaduwgevende boom aangenaam loover aan den adel. Sommigen besteden moeite aan de jacht, een ander tokkelt de cither, voor eenigen, die in een bootje varen is de hut van loof gemaakt“.

Het Kasteel te Maarssen, AUTUMNUS, (Herfst) met het onderschrift (vertaald):

„Druiven en appels worden rood, gerijpt door de warmte van de herfstzon, en de liefelijke akker levert zijn vruchten. De schepen worden bevracht met boomvruchten en iedere edelman heeft datgene, waarmede hij zijn geliefde kan verheugen“.

Het Kasteel bij Zuilen, HYEMS (Winter) met het onderschrift (vertaald):

„De bosschen staan zonder pracht, de aarde is verborgen onder hooge sneeuw, terwijl de ijzige winter hevig woedt door den noordenwind. En waar de schepen gevaren hebben, bevat het den lieden van aanzienlijken huize om met geschaatsten voet zwierend voort te snellen“.

Doch in de volgende zaal rijst onze stemming weer, als we binnentreden door een gefingeerd ijzeren hek, (foto-vergrooting) van het Kasteel Nederhorst, en ons plotseling bevinden in een vriendelijke omgeving, gewijd aan de „*Zegepralende Vecht*“⁶⁾, dus aan den tijd, toen de rijke Amsterdamsche kooplieden hun buitenplaatsen bouwden aan de Vecht en er ware luthoven verzezen. Een zonnewijzer, zooals die in de Vechtstreek veel voorkwam en nog voorkomt, staat middenin, terwijl in den rechterhoek der zaal een theekoepel op ware grootte is nagebootst, gemaakt volgens dien van het Landgoed „Vreedenhoff“, links uitzierende op het dorp Loenen en rechts op den

⁵⁾ Zie Jbk. „Niftarlake“ 1916

⁶⁾ „ „ „ 1914

vijver „Ouderhoek“, waarin meubels en theeservies van de 18e eeuw zich bevinden.

We treffen voorts in de zaal aan afbeeldingen van „Petersburg“⁷⁾ te Nederhorst, „Over-Holland“ te Nieuwersluis, „Goudesteyn“⁸⁾ te Maarssen, „Vrederust“ te Baambrugge, „Elsenburg“ te Maarssen, zien de daarbij behorende tuinen en lusthoven, waar de bewoners in hun sierlijke kleedij zich verpoosden, en komen in de zaal niet uitgekeken op het vele schoons, dat geboden wordt.

Verder vindt men hier de 9 afbeeldingen van „Zijdebalen“ te Zuilen van Jan de Beyer⁹⁾.

Voor al de vitrines met het kostbare porcelein doen ons hier lang toeven; het is merkwaardig, dat al die voorwerpen dateeren uit de 18e eeuw: het Loosdrechtsch porcelein namelijk uit 1774, het Weesper uit 1758 en het Amstel uit 1784. Een zeer fijn ontbijtservies, 12-deelig, beschilderd met Vecht buitens, door P. Lutgers, uit het jaar 1870, is bijzonder fraai van uitvoering.

Opvallend is het, dat alle porcelein met bloemmotieven versierd is, gewoonlijk heel kleine. Op het Weesper-porcelein komt de gouden rand goed uit, terwijl bij het Amstel-porcelein de rand soms opengewerkt is, op de manier van het Wedgewood, waarmede het veel overeenkomst vertoont. Echter is de rand, al is hij open, dan ook nog verguld.

Dan trekt onze aandacht een schoone porceleinen schaal, voorstellende „t Veldhoen“ aan den Angstel, een buiten, destijds bewoond door Jac. Glimmer, (1743) en daarna door Henrich Hooft Geritz, bewindhebber der Oost-Indische Compagnie, Raad ter Admiraliteit, koopman en bankier te Amsterdam, alsmede een kast uit de 18e eeuw met porcelein uit de fabrieken te Weesp, Loosdrecht en Ouder-Amstel.¹⁰⁾

En zijn we dan moede geworden van al ons dreutelen langs de vitrines, geen nood, een aangename bank, een gangmeubel uit de 18e eeuw, noodt tot een oogeblik verpoezen uit.

We vinden langs den wand vele afbeeldingen van buitens uit vroeger en later tijd, dorpsafbeeldingen, kasteelen en ridderhofsteden, teveel om alles in een korte spanne tijds volledig in ons op te nemen, want, ... nog zijn we niet aan het einde van onze interessante wandeling!

We stappen ongemerkt in de zaal van de „Hedendaagsche Vecht“ en zien een keur van foto's van allerlei aard. De woorden „Restauratie“ en „Recreatie“ trekken onze aandacht. Doch we willen ook hier alles nauwkeurig in oogenschouw nemen, want deze zaal is speciaal ingericht voor „Niftarlake“ en de Commissie voor de Vecht en het O.- en W.-Plassengebied.

In het midden vinden we een maquette van de streek tusschen Amsterdam en Utrecht, met Vecht en Amstel, waaromheen zich de

7) Zie Jbk. „Niftarlake“ 1925 en 1928

8) „ „ „ 1938

9) „ „ „ 1926

10) „ „ „ 1914 en 1931.

diverse buitens en kasteelen groepeeren. Iedere plaats is nauwkeurig aangegeven, alsook de waterpartijen.

Langs den wand hangen allerlei bezienswaardige platen, foto's etc. alsmede alle origineele Verkade's plaatjes van de Vechtstreek. Een groote kaart, kunstig samengesteld uit wol, punaises, molentjes, enz. geeft duidelijk aan waar flora en fauna, molens, buitens en water te vinden zijn. Alleraardigste foto's van watersport op de Vinkeveensche en Loosdrechtsche Plassen vervroolijken het geheel, terwijl er tevens buitengewoon schoone afbeeldingen te zien zijn van Botshol, een natuurgebied, dat niet voor recreatie in aanmerking komt.

Van het O. G. „Niftarlake“ zijn hier alle jaarboekjes geëxposeerd, en van de Commissie voor de Vecht het door haar uitgegeven boekje over de Plassen.

De hedendaagsche Vecht vertoont wel veel tegenstelling: schoone bouwwerken, maar ook leelijke fabrieken, mooie waterpartijen, maar ook schreeuwende reclames, mooie bruggen en molens, maar ook leelijke lintbebouwing, prikkeldraad en palen, woonarken, etc.

Zeer terecht wordt dit aangegeven met de woorden: „Het bouwen aan de Vecht“: „Zóó was het goed“, „Zóó is het goed“, „Zóó niet!“

Mogen door het nauwkeurig bestudeeren van al deze voorbeelden degenen, die oog hebben voor het buitengewoon schoone van onze Vechtstreek, worden aangespoord om mede te waken voor het behoud ervan, dan zal de groote belangstelling voor deze Tentoonstelling ook in de toekomst vruchten afwerpen.

Voor ons „Niftarlakers“, betekent echter deze Expositie nog iets anders en méér dan een bloote verzameling van kaarten, platen, porcelein, enz., hoezeer ook de moeite van het bezichtigen alleszins waard. Immers, wij zien daarin tevens de verduidelijking, de aanschouwelijke voorstelling van hetgeen in de 30 jaren van het bestaan van ons Oudheidkundig Genootschap in de serie jaarboekjes is beschreven.

De herinnering aan de historie onzer streek wordt hier opnieuw verlevendigd; we kunnen deze Tentoonstelling als het ware één groote illustratie noemen van de artikelen onzer inzenders, en zullen haar als zoodanig dubbel waardeeren.

Niftarlake behoeft geen spijt te gevoelen, dat op de laatstgehouden jaarvergadering besloten werd, aan het gedeelte, de Vecht betreffende, medewerking te verleen, en een woord van hulde is hier zeker op zijn plaats voor de Heeren J. Trouw en W. Wijmstra, die namens ons de uitvoering van dit besluit op zich namen, en er zich zoo uitnemend van gekweten hebben.

W. F. GREVENSTUK.